

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
Rozdział pierwszy: Estetyczna natura doświadczeń i wartości	17
1. Istota wartości	17
2. Doświadczenie estetyczne jako wartość	28
3. Estetyka i etyka	38
4. Teoria estetyki w ujęciu Kanta	46
5. Przeżycie estetyczne w ujęciu Romana Ingardena	54
6. Edukacja aksjologiczna w procesie kształcenia	61
6.1. Wartości estetyczne w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i wybranych programach nauczania edukacji wczesnoszkolnej w klasach I–III	70
6.2. Wartości estetyczne w wybranych programach nauczania edukacji wczesnoszkolnej w klasach I–III	72
Rozdział drugi: Przyroda jako przestrzeń i miejsce życia dziecka	79
1. Przyroda i estetyka	79
2. Zawłaszczanie i przekształcanie przyrody	88
3. Dziecko w relacji z przyrodą	94
4. Uwrażliwianie dzieci na przyrodę	103
Rozdział trzeci: Metodologiczne podstawy badań własnych	113
1. Podejście badawcze	116
2. Metody badań	121
2.1. Metoda opisu fenomenologicznego	122
2.2. Narracja i wywiad narracyjny	122
2.2.1. Kompetencje narracyjne uczniów	129
2.2.2. Specyfika wywiadu z dziećmi	133
2.2.3. Analiza narracji dziecięcych	136
2.3. Metody wizualne	139
2.4. Metody projekcyjne	144

3. Dobór uczestników do badania	146
4. Charakterystyka badanych osób	147
5. Trudności w prowadzeniu badań	149

Rozdział czwarty: Doświadczanie przyrody przez dzieci kończące edukację wczesnoszkolną – analiza wyników badań własnych 153

1. Przyroda w percepcji uczniów kończących I etap edukacji wczesnoszkolnej.	153
1.1. Przyroda jako dom: <i>Dom wszystkich</i>	154
1.2. Przyroda jako dar: <i>Przyroda to taki las, którym nas Pan Jezus obdarował</i>	156
1.3. Przyroda jako życie: <i>Jest życiem</i>	160
1.4. Przyroda jako skarb: <i>Jest skarbem</i>	161
2. Znaczenia i sensory nadawane przyrodzie	163
2.1. Rozwijanie zachowań kreatywnych: <i>Wymyślam różne piosenki</i>	167
2.2. Miejsce spędzania czasu wolnego: <i>Można się fajnie bawić</i>	172
2.3. Rozwijanie wrażliwości i świadomości ekologicznej: <i>Gdy mówię o tych drzewkach, które tak niszczą ludzi, to mi się w serduszkach, tak mnie boli</i>	176
2.4. Nawiazywanie i podtrzymywanie kontaktów interpersonalnych: <i>Możemy sobie wtedy przy okazji porozmawiać</i>	179
2.5. Nawiazywanie więzi z przyrodą: <i>Jak robiłem to zdjęcie, to czułem takie przytulenie od kreta</i>	183
2.6. Miejsce realizacji dobrych uczynków: <i>Pomagam i wiem, że robię dobrze</i>	186
2.7. Tworzenie obrazu własnej osoby: <i>Chcę być w końcu lepsza i najlepsza, żeby w końcu wygrać i być raz super z dziewczyn</i>	191
3. Doświadczanie wartości moralnych	193
3.1. Dobroć: <i>bo wszystko można z przyrodą robić</i>	195
3.2. Szlachetność: <i>Jest przyjaciółką taką, która może pomóc</i>	199
3.3. Nieodpowiedzialność: <i>Jak ludzie rozwalają przyrodę, to może się bardzo dużo złego stać dla nas</i>	200
4. Przyroda w metaforach	203
4.1. Przewodnik: <i>Przyroda daje nam dużo do chodzenia i myślenia</i>	206
4.2. Lekarz: <i>Przyroda to taki lekarz. Mama mnie wypuszcza na dwór i od razu się lepiej czuję</i>	209
4.3. Przyjaciel: <i>Nie krzywdzi się przyjaciela</i>	212

Rozdział piąty: Doświadczanie wartości estetycznych w kontaktach z przyrodą uczniów kończących edukację wczesnoszkolną 215

1. Rodzaje wartości estetycznych doświadczanych w przyrodzie	215
1.1. Piękno: <i>Czuję takie piękno w przyrodzie</i>	219
1.2. Brzydota: <i>Jakby nie było tego bloku, to by było ładniej</i>	223
1.3. Wzniosłość: <i>Jest jedną z najważniejszych rzeczy na ziemi</i>	229
1.4. Tragizm: <i>Może być tak, że potem przyrody nie będzie</i>	233

2. Preferencje i wartości estetyczne uczniów	236
2.1. Próby wartościowania estetycznego dzieł sztuki	237
2.1.1. Wybory obrazów – upodobania dzieci	240
2.1.2. Dostrzeganie treści obrazów	248
2.1.3. Odkrywanie wartości estetycznych w wybieranych obrazach ...	255
2.2. Wartości estetyczne w wytworach uczniów	262
2.2.1. Interpretacja treściowa obrazów przyrody	268
2.2.2. Ukazywanie wartości estetycznych w obrazach przyrody tworzo- nych przez dzieci	278
2.2.3. Znaczenia i sensy tytułów nadawanych obrazom przyrody	289
3. Emocje dziecka w kontakcie z przyrodą	294
3.1. Miłość: <i>Ja kocham zwierzęta</i>	297
3.2. Lęk i strach: <i>Wysokie drzewo może spaść na dach jakiegoś domu [...]. Przestraszyłem się, bo ta czaszka była cała zielona</i>	301
3.3. Radość: <i>Czułam taką radość, jakbym była tymi kwiatkami</i>	305
3.4. Smutek: <i>Bo wcześniej mi kot zdechł</i>	313
3.5. Szczęście: <i>Przyroda kojarzy mi się ze szczęściem</i>	317
3.6. Zdziwienie: <i>Pierwsze wrażenie to zdziwienie, że ktoś wrzucił gitarę do drzewa i tak jakby zepsuł</i>	325
3.7. Zachwyt: <i>O trawa! Bardzo też mi się podoba!</i>	328
Zakończenie	333
Wnioski	334
Postulaty	340
Bibliografia	343
Spis tabel	369
Spis schematów	371
Spis fotografii	373
Spis obrazów przyrody	375
Aneks	377